

*Mateusz Weiland
Barbara Zakrzewska*

Zawodowe innowacje w słupskim Mechaniku

www.mechanik.slupsk.pl

Projekt funkcjonujący pod akronimem 3Loe dotyczy wprowadzenia trójstopniowych centrów kompetencji, łącząc szkolnictwo zawodowe z uczelniami wyższymi i rynkiem pracy. Nad stworzeniem tego modelu prace potrwają do końca października 2024 roku. Do tego czasu odbędą się szereg spotkań i inicjatyw edukacyjnych bazujących na idei kształcenia dualnego w całej Europie. Podkreślenia wymaga fakt, iż w projekcie uczestniczy aż 21 partnerów z 7 krajów (Polska, Niemcy, Litwa, Łotwa, Austria, Włochy, Hiszpania).

Pomysł na implementację niniejszego projektu powstał m.in. wskutek realizacji poprzedniego projektu – ICC4VET. Jednym z naszych głównych działań w zakresie wdrożenia dualnego systemu nauczania było stworzenie i uruchomienie centrum kompetencji, którym stała się nasza szkoła. Zadanie to zostało

w pełni zrealizowane i centrum funkcjonuje od początku roku szkolnego 2018/2019. Dualny system kształcenia, wykorzystując współpracę oświaty i pracodawców, kształci uczniów w szkole oraz w zakładzie pracy. Naukę w szkole prowadzą pracownicy dydaktyczni, nauczyciele zgodnie z programem nauczania. Nauka w zakładzie pracy odbywa się w środowisku stałych pracowników oraz przeszkolonego opiekuna praktyk. Pracodawcy mają wpływ na treści kształcenia, organizują praktyczną naukę zawodu i są odpowiedzialni za organizację egzaminów zawodowych w swoich branżach.

System stwarza naturalną metodę koordynacji struktury kształcenia z potrzebami przedsiębiorstw. System dualny zakłada współpracę na wszystkich płaszczyznach i wspólną odpowiedzialność każdego w nim uczestniczącego podmiotu: szkoły, pracodawców, pracowników, państwo. Stworzone przez nas Centrum Kompetencji jest płaszczyzną spajającą cały proces kształcenia zawodowego. Jest to miejsce kształcenia teoretycznego, jak również centrum koordynujące współpracę między nauczycielami z naszej szkoły a instruktorami praktycznej nauki zawodu. Centrum Kompetencji jest polem współpracy i wzajemnego szkolenia. W ramach comiesięcznych spotkań zespołu analizowane są wszelkie wady, zalety i problemy zwią-

zane z realizacją cyklu kształcenia zawodowego. Zadaniem nauczycieli jest wykształcenie u uczniów umiejętności praktycznych, co oznacza, że niezbędne jest, aby poznali oni realia współczesnych zakładów pracy. Oznacza to, że w trakcie realizacji programu doskonalenia zawodowego, szczególnie nacisk trzeba kłaść na konfrontowanie wiedzy teoretycznej z umiejętnościami praktycznymi nauczycieli. Kontrolę nad tym procesem objęli opiekunowie praktyk wyznaczeni przez przedsiębiorstwo. Bezwzględnym warunkiem zaliczenia praktyk jest samodzielne zrealizowanie projektu, którego wykonanie wymaga wiedzy z zakresu nowoczesnych technologii, rozwiązań informatycznych i technicznych stosowanych obecnie w branży ekonomicznej i administracyjnej oraz marketingu i zarządzania. Środowisko zakładu pracy stwarza najlepsze warunki do tego, by weryfikować faktyczne umiejętności kadry dydaktycznej szkół. W kształceniu wykorzystującym system dualny największy nacisk kładzie się właśnie na umiejętność praktycznego wykorzystania wiedzy teoretycznej.

Nie ma wątpliwości, że wprowadzenie systemu kształcenia dualnego w oparciu o Centrum Kompetencji funkcjonujące w naszej szkole pozytywnie wpływa na szkolnictwo zawodowe i stymuluje podnoszenie jakości kształcenia. Szkolnictwo zawodowe powinno być integralną częścią gospodarki i przygotowywać młodych ludzi do pracy w przedsiębiorstwach. Ma za zadanie ułatwiać przejście młodego człowieka ze świata edukacji do świata pracy. Dualny system kształcenia wpływa więc na zmniejszenie poziomu bezrobocia absolwentów. Po ukończeniu praktyki w przedsiębiorstwie absolwent szkoły zawodowej jest bezpośrednio przygotowany do pracy, ma praktykę, a przez to jest chętniej zatrudniany przez pracodawcę.

Z jednej strony pracodawcy poszukują pracowników z doświadczeniem zawodowym, praktyką w zawodzie i widzą potrzebę kształtowania wiedzy i umiejętności w przedsiębiorstwie, ale z drugiej strony niezbyt chętnie współdziałają ze szkołami w zakresie realizacji procesu kształcenia. Centrum Kompetencji jest elementem, wokół którego cały ten proces przebiega. To właśnie za jego pośrednictwem dochodzi do tworzenia programów nauczania, wymiany poglądów między nauczycielami przedmiotów praktycznych i teoretycznych. Zajęcia praktyczne stanowią do 2/3 całego czasu nauki, odbywają się w zakładach pracy, często pod okiem przyszłych kolegów po fachu, w warunkach wykorzystania najnowocześniejszych technologii i rozwiązań innowacyjnych, bo konkurencja na rynku wymusza ciągły postęp technologiczny przedsiębiorstw. Żadne centrum kształcenia zawodowego, ani żadne warsztaty szkolne nie są w stanie konkurować wyposażeniem i wiedzą z przedsiębiorstwami,

nie zapewnią też poznania realnych stosunków pracy. Celem Centrum Kompetencji w naszym systemie dualnym jest zapewnienie uczniom praktykantom nie tylko zdobycia wiedzy i umiejętności zawodowych, niezbędnych do wykonywania wyuczonego zawodu, ale przede wszystkim solidnego, ogólnego wykształcenia i przygotowania do samodzielnego myślenia, działania i rozwiązywania problemów.

Ważnym celem kształcenia jest umiejętność uczenia się. Istotne jest, aby absolwenci dobrze zaadaptowali się na dynamicznym rynku pracy, aby zostali przygotowani do ewentualnej zmiany pracy, czasem kilkakrotnie w ciągu swego życia zawodowego. Niewątpliwym sukcesem tej metody kształcenia, jest wdrożenie od samego początku nauki, zasady nauczania przez działanie (learning by doing). Praktyka czyni mistrza. Istota Centrum Kompetencji polega na ścisłej współpracy przedsiębiorstwa i szkoły zawodowej. Partnerski podział obowiązków, związanych z kształceniem młodych adeptów, pomiędzy szkołą odpowiedzialną za część teoretyczną i przedsiębiorstwo odpowiadające za część praktyczną. Ważny jest dobór odpowiedniej kadry dla obu części kształcenia dualnego. Czas przeznaczony na zdobywanie wiedzy uczniowie dzielą między szkołą a firmą, w której z czasem stają się częścią zespołu. Za wykonaną w trakcie nauki pracę dostają wynagrodzenie, rosnące wraz ze wzrostem kwalifikacji. Odpowiednio zaplanowane i przeprowadzone szkolenie praktyczne w rezultacie umożliwia zatrudnienie, bezpośrednio po ukończeniu szkoły, pełnoprawnego, wydajnego, znanego pracownika. Przedsiębiorca może zaplanować politykę HR.

Działania podejmowane przez nasze Centrum Kompetencji ma charakter systemu enterprise – oriented (zorientowany na przedsiębiorstwa) oraz market – oriented (zorientowany na rynek), co oznacza jego maksymalne dopasowanie do potrzeb gospodarki. System ten będzie działał efektywnie również wtedy, gdy sami przedsiębiorcy będą zainteresowani, aby aktywnie w nim uczestniczyć. Przedsiębiorcy muszą przestać postrzegać swoje zaangażowanie w praktyki zawodowe, jako koszt, a zacząć traktować wykształcenie uczniów-praktykantów, jako inwestycję długofalową.

Szybko okazało się, że jest to dobra droga dla rozwoju branżowej szkoły. Osiągnięty sukces został więc przeniesiony na kanwę zupełnie nowego projektu, który połączy edukację zawodową z wymaganiami rynku pracy poprzez zacieśnienie współpracy z przedstawicielami izb przemysłowo-handlowych oraz cechu rzemieślników różnych, przy jednoczesnej współpracy z uczelniami wyższymi, aby proces nauki dualnej mógł być płynnie kontynuowany.

Rolą tego innowacyjnego modelu zarządzania przepływem kapitału ludzkiego na rynek pracy jest

sprostanie wyzwaniom w dziedzinie energii, klimatu i ochrony środowiska, który wymaga kompleksowej reorientacji i przyszłościowych innowacji. Zadania te muszą zostać zrealizowane w obliczu następujących problemów:

- rażący i rosnący brak wykwalifikowanych pracowników,
- duże deficyty kwalifikacji, szczególnie w zielonej gospodarce,
- utrata atrakcyjności i niskie kwalifikacje szkolenia zawodowego,
- niskie wskaźniki doskonalenia zawodowego i niewystarczające dostosowanie ofert do potrzeb MŚP (sektor małych i średnich przedsiębiorstw),
- starzenie się przedsiębiorców i duży, rosnący niedobór młodych ludzi (zmiany demograficzne),
- niepowodzenia w przenoszeniu własności przedsiębiorstw na młodsze pokolenia i niskie wskaźniki zakładania przedsiębiorstw,
- niskie wskaźniki innowacyjności i niewystarczająca produktywność,
- niewystarczająca współpraca pomiędzy uniwersytetami i MŚP oraz brak nauczania dostosowanego do potrzeb MŚP,
- stosunkowo niski stopień umiędzynarodowienia MŚP.

Analiza powyższych problemów sprawiła, że drogą do rozwoju poszczególnych segmentów rynku pracy jest zwiększenie jakości kształcenia zawodowego i nastawienie się na ekologiczne rozwiązania nawiązujące do współczesnej koncepcji zielonej energii. W każdym kraju zostaną utworzone i będą zarządzane centra doskonałości zawodowej „Zielona Ekonomia”, którym zapewni się stałą kontynuację. Zostanie rozwinięta ponadnarodowa współpraca centrów aż do 60 interesariuszy edukacji i będzie trwale funkcjonować w formie zinstytucjonalizowanej. Centra wprowadzają kształcenie dualne i wdrażają szeroki zakres działań w zakresie kształcenia zawodowego, dalszej edukacji i szkolnictwa wyższego, które są opracowywane, testowane i oceniane w ramach projektu. Te działania edukacyjne obejmują Zieloną Gospodarkę, Cyfryzację i Przedsiębiorczość. Zostanie opracowane i wdrożone doradztwo zawodowe i edukacyjne oraz wsparcie innowacyjne dla MŚP. Opracowane zostaną programy doradcze i programy nauczania, które będą stały wdrażane przez uczelnie wyższe.

Zespół Szkół Mechanicznych i Logistycznych w Słupsku wdrożył już kształcenie dualne we wszystkich klasach branżowej szkoły I stopnia. Chcąc rozwijać ten model kształcenia postanowiliśmy zastosować go także w odniesieniu do klas technikum. W ramach projektu 3Loe wprowadzamy innowację w zawodzie technik logistyk, polegającą na rozszerzeniu treści kształcenia nastawionych na ekologiczne rozwiąza-

nia w logistyce. W ten sposób uczniowie pobierający naukę na tym kierunku zapoznają się z zasadami gospodarki odpadami, ekologicznej produkcji, energii odnawialnej, czy chociażby standardami ochrony środowiska. Ponadto, w ramach współpracy, na Akademii Pomorskiej w Słupsku uruchomiony zostanie nowy kierunek studiów pod nazwą „Zielone łańcuchy dostaw”, zapewniając w ten sposób płynne połączenie nauki na poziomie średnim i wyższym.

Jednym z filarów tego projektu jest także idea nauczania kaskadowego w odniesieniu do transferu umiejętności nauczania w trybie dualnym. Już w ramach poprzedniego projektu odbyliśmy szereg szkoleń międzynarodowych dotyczących prowadzenia kształcenia w nowym systemie. Ponadto w porozumieniu z Zakładem Doskonalenia Zawodowego zorganizowaliśmy kurs pedagogiczny dla instruktorów praktycznej nauki zawodu, w której wzięło udział 18 uczestników. Reprezentowali oni następujących pracodawców: Toyota, Auto Diug (Jeep, Fiat, Alfa Romeo, Isuzu), Scania, Markos, Cemarol, Autoserwis, Fiskars, Continental (Kia, Citroen). Głównym celem szkolenia było nabycie przez uczestników wiedzy i umiejętności z zakresu pedagogiki, psychologii i metodyki niezbędnej do wykonywania zadań instruktora praktycznej nauki zawodu. Kurs skierowany był dla osób, które ubiegają się o uzyskanie prawa do nauczania zawodu. Odbiorcami kursu mogą być przedsiębiorcy, którzy chcieliby w swojej firmie zatrudniać stażystów lub praktykantów. W ramach projektu 3Loe planowana jest reedycja tego kursu, który zostanie zrealizowany we współpracy z Izbą Rzemieślniczą Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Szczecinie.

Mateusz Weiland

Magister ekonomii, nauczyciel przedmiotów zawodowych w Zespole Szkół Mechanicznych i Logistycznych w Słupsku, koordynator projektów edukacyjnych i współpracy międzynarodowej, certyfikowany doradca w zakresie pozyskiwania dotacji UE, trener biznesu, wykładowca i doradca w zakresie marketingu, logistyki i kreowania wizerunku, przedsiębiorca, właściciel wydawnictwa naukowego Network Solutions, członek kadry Ośrodka Nowoczesnych Technik Zarządzania.

Barbara Zakrzewska

Magister matematyki, nauczyciel dyplomowany matematyki od 23 lat, dyrektor Zespołu Szkół Mechanicznych i Logistycznych w Słupsku od 2011 roku (wcześniej 4-letnia kadencja na stanowisku wicedyrektora). Jest członkinią Rady Dyrektorów Szkół Branżowych przy Kuratorze Oświaty w Gdańsku. Aktywnie wspiera rozwój szkolnictwa zawodowego w regionie poprzez współpracę z lokalnym biznesem. Wprowadziła w szkole m.in. dualny system kształcenia, uczestniczy w wielu projektach unijnych. Jednym z największych sukcesów jest prestiżowe wyróżnienie szkoły w rankingu Perspektyw.